

Yläneen Kotiseutuyhdistys r.y.

Kokoelmatyöryhmän kokous 1/2021

AIKA	Maanantai 7.6.2021 klo 13.00
PAIKKA	Kotiseutumuseo
LÄSNÄ	[ ] Tiina Ekman, [x] Tuula Hakamäki, [ ] Katri Heinonen, [x] Anna Helmisaari, [ ] Aulis Keihäs, [x] Elisa Niittymaa, [x] Sirkku Pihlman, [x] Heimo Pohjanpalo, [x] Tapio Rastas, [x] Heikki Salmi, [x] Pekka Vuorela
Johtokunta	
Vierailijat	

Pöytäkirja

No	Asia
1.	Kokouksen avaus <i>Sirkku Pihlman</i> avasi kokouksen.
2.	Valitaan työryhmän puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja sihteeri (1) Puheenjohtajaksi valittiin <i>Sirkku Pihlman</i> (2) Varapuheenjohtajaksi valittiin <i>Tuula Hakamäki</i> (3) <u>Ehdotus</u> : Sihteeriksi valitaan <i>Anna Helmisaari</i> <u>Päätös</u> : Sihteeri valittiin ehdotuksen mukaan.
3.	Ryhmän säännöt <u>Ehdotus</u> : Ryhmä on päätösvaltainen, jos läsnä on puheenjohtaja/varapuheenjohtaja ja viisi jäsentä. Äänestystapauksissa voittaa vaihtoehto, jota enemmistö kannattaa. Äänten mennessä tasan valituksi tulee vaihtoehto, jota puheenjohtaja/varapuheenjohtaja kannattaa. <u>Päätös</u> : Ehdotuksen mukaan. Jäsenet voivat osallistua kokoukseen etäyhteydellä.
4.	Pöytäkirjojen hyväksyminen <u>Ehdotus</u> : Seuraava kokous hyväksyy edellisen kokouksen pöytäkirjan. <u>Päätös</u> : Ehdotuksen mukaan.
5.	Hankkeen keskeiset tavoitteet kesälle 2021 (Anna esittelee, käsitellään tarkemmin kohdissa 6-9) (1) Kokoelmapolitiikan valmiiksi saattaminen (2) Kokoelmien luettelointi- ja järjestelytyön jatkaminen (3) Kokoelmatilojen ensisijaisten parannustarpeiden selvittäminen & tilojen kunnostaminen (4) Varasto- ja säilytystilojen kartoitus & lisäys (5) Kokoelmatyön yhteisöllisten käytäntöjen luominen Seuraavat kohdat kuvaavat keskustelusta kiinni saatuja kohtia, varsinaisia päätöksiä – päiväyksiä lukuun ottamatta – ei tehty.
6.	Kokoelmapolitiikka Kokoelmapolitiikan valmiiksi saattaminen yhteistyössä kokoelmatyöryhmän kanssa. <i>Sirkku</i> on valmistellut dokumentin, jonka työryhmä työstää valmiiksi. Termejä: Ydinkokoelma = museon arvokkain kokoelma Peruskokoelma = kaikki museon hallintajärjestelmään kirjatut museoesineet Käyttökokoelma = esineet, joita voidaan käyttää museossa, saavat kulua loppuun Museoesineitä ei myydä! Mitä esineitä otetaan kokoelmaan – asiaa on pohdittava jokaisen vastaanotettavan esineen kohdalla. Esineistä pyritään saamaan tarina. Henkilönimet tarinoissa sallittuja. Jos joku valittaa, poistetaan kohta tai muotoillaan teksti uudelleen.

Yläneen Kotiseutuyhdistys r.y.

No	Asia
7.	Kokoelmien luettelointi- ja järjestelytyö AINA-kokoelmanhallintaohjelman käyttöönotto Pääpaino esine- ja rakennuskokoelmassa Tietojen siirto FINNA-järjestelmään mahdollinen. Tietojen rikastaminen haastatteluun mahdollisuuksien mukaan (esim. Soile Teinilä) Käytökoulutusta AINA-kokoelmanhallintaohjelman hyödyntämiseen korona-ajan päätyttyä.
8.	Kokoelmatilojen parannustarpeet Selvitetään kokoelmatilojen ensisijaiset parannustarpeet ja kohdistetaan niihin käytännön toimia: (1) Paja (esineiden tunnistaminen ja tilan järjestely) (2) Suuli (tuholaisien torjunta, tilan siivoaminen ja järjestely) Johtokunnan asia on hoitaa suulin rakenne kuntoon. (3) Mäkitupa (tuholaisien torjunta) (4) Tekstiili- ja paperimateriaalien talvisäilytysolosuhteiden parantaminen
9.	Varasto- ja säilytystilat Luontokapinetin toimistohuoneen siivous etusijalla, jos tilaa tarvitaan hankkeen läpivientiin Mahdollisuus käyttää vanhan kunnantalon tiloja on vaikeutunut (vuokra 10 €/m2) Museon tilojen hyödyntäminen.
10.	Talkoopäivistä sopiminen Suulin katselmointi 22.6.2021 klo 16.00, jonka jälkeen sovitaan talkoopäivät.
11.	Muut asiat (1) Kotiseutuyhdistys on saanut työtä varten: Museovirastolta € 7 000,- (on tullut jo tilille) ELY-keskukselta lupauksen 40 % palkkatuesta Anna Helmisaarelle (anotaan palkanmaksun jälkeen). (2) Aluemuseovastaavan käynti museossa: Pe 18.6. klo 13 tai Ma 21.6. kellonaika sovitaan myöhemmin. Rakennuskonservaattorin läsnäolo toivottava. <i>Anna</i> ilmoittaa päivän ja ajankohdan WAssa.
12.	Seuraava kokous 22.6.2021 klo 17 museonmäellä.
13.	Kokouksen lopetus kokous päättyi klo 15.05.

Yläneen kotiseutumuseon kokoelmapolitiikka

Luonnos 29.8.20 Sirkku Pihlman

Johdanto

Yläneen kotiseutumuseon kokoelmapolitiikka ohjeistaa museon kokoelmien sisällöllistä kehittämistä, hoitoa, järjestämistä ja kokoelman tekemistä saavutettavaksi.

Museon/kotiseutuyhdistyksen kokoelmat ovat: Museorakennusten kokoelma, museon esinekokoelma, kuvakokoelma ja äänitekokoelma litterointeineen sekä museopuutarhan elävä kasvikokoelma.

Museo on perustettu vuonna 1962.

1) Rakennusten kokoelma

Museoalueella on kaksi maatilan päärakennusta: Yli-Jokela ja Teinilä. Pihapiirin ulkorakennukset ovat luhti ja kaksi vilja-aittaa sekä paja. Hieman etäämpänä sijaitsevat savusauna, heinälato, suuli, riihi ja tuulimylly. Navettaa ei ole saatu, sillä hyväkuntoista ei aikoinaan löydetty, mutta sellaista alueelle on toivottu. Museon tilat ovat lämmitämättömät, mutta osaan rakennuksista on vedetty sähköt. Akuutein korjaustarve on suulissa, jonka tiilikatto vuotaa vaarantaen osaltaan esineistön säilymisen.

2) Esinekokoelma

Museon esinekokoelmaa on kerätty vuodesta 1958 alkaen. Esinekokoelmaa on museon alkuaikoina kortistoitu huolellisesti. Vuoteen 2020 tultaessa museon kokoelmatyö on ollut esineiden osalta pidemmän aikaa lepotilassa. Kokoelmatiedot siirrettiin digitaaliseen muotoon 2000-luvun alussa, mutta esineitä ei digikuvattu. Esinemäärä oli tällöin xxx. Esineitä on kertynyt museoon ja yhdistyksen muihin tiloihin, mutta niiden tietoja ei ole kirjattu museon kokoelmaluetteloon eivätkä ne ole saaneet kokoelmanumeroa. Museolla on käytössä esineiden vastaanottolomake, jota on jossain määrin käytetty esineitä museoon vastaanotettaessa.

3) Valokuvakokoelma

Kotiseutuyhdistyksellä on erittäin merkittävät valokuvakokoelmat, joiden parissa Tapio Rastas työskentelee aktiivisesti digitoiden ja luetteloiden:

⊖ kyläkuvaajan, puuseppä Anselm Laakson noin 4000 lasinegatiivin kokoelma, joista noin 3800 on tallennettu tietokoneelle ja tunnistettu

⊖ Antton Korvan kuvakokoelma, josta noin 1200 on tallennettu, suurin osa tunnistamatta

⊖ Elis Helttulan kuvakokoelma, josta noin 1000 kuvaa on tallennettu, suurin osa tunnistamatta

⊖ Veikko Lahtisen diakokoelma skannattuna

4) Äänitekokoelma

Kotiseutuyhdistyksellä on useita 7” keloja, joille on tallennettu ihmisten haastatteluja 1960-luvulta alkaen. Purku vaatii stereo (4-raita) avokelanauhurin, johon mahtuu 7” kela. Turo Lento purkaa 7” nauhurikeloilla olevat haastattelut ja editoi digitaaliset tiedostot. Tarkoituksena on julkaista osa haastatteluista yhdistyksen kotisivuilla.

5) Kasvikokoelma

Uusin kokoelma on 2010 avattu museon elävä kasvikokoelma: museopuutarha, jossa on museorakennusten alkuperäisten pihojen kasveja sekä paikkakunnalta kerättyjen vanhojen kasvien näytemaa. Tämä kokoelma on hyvin dokumentoitu. Kasvikokoelmaa hoitavat Korva-kerhon aktiivijäsenet.

Tulevaisuuden suunnittelussa keskeistä on museon ja museon käyttämien tilojen riittävyys ja sopivuus erilaisten aineistojen tallentamiseen sekä museon kokoelmien sovittaminen tiloihin ja saatavissa olevaan ylläpitokapasiteettiin eli työvoimaan, vapaaehtoiseen tai palkattuun. Näihin pyritään kokoelmien määrästä tinkimällä ja niiden monipuolista käyttöä ja laatutekijöitä painottamalla.

Kotiseutuyhdistyksen hallitus päätti kokouksessaan xxxx käynnistää kokoelmapolitiikan laatimisen. Kokoelmapolitiikka on laadittu yhdessä xxxx kanssa ja sen on hyväksynyt kotiseutuyhdistyksen hallitus xxxx Kokoelmapolitiikkaa käytetään museon kokoelmatyössä käytännön ohjenuorana täydennettynä museoalan yleisillä ohjeistuksilla kokoelmahoidosta. Kokoelmapolitiikkaa voidaan tarpeen mukaan päivittää yksityiskohdissaan vuosittain, kun uusia tarpeita ilmenee. Muutokset hyväksyy yhdistyksen hallitus.

Kokoelmatehtävä

Yläneen kotiseutumuseo tallentaa ja esittelee yläneläisiä ja Yläneeseen liittyviä aineistoja. Esineistön ja rakennusten osalta painopiste on talonpoikaisessa elinympäristössä, johon kuuluvat myös palkolliset, torpparit, käsityöläiset ja mökkiläiset. Aikana on maatalouden ihmistyövoimavaltainen aika 1900-luvun puolivälin tienoille asti.

Museopuutarha ylläpitää vanhoja, vähintään 50 vuotta Yläneellä kasvaneita kasveja, joiden historia takautuu ainakin 1900-luvun puolivälin tienoille. Kasvikokoelmaa täydennetään vain hyvin perustein.

Uudempia yläneläiselämän ilmiöitä tallennetaan etupäässä kuvien, haastattelujen ja muiden dokumenttien avulla. Aineistoja otetaan vastaan mahdollisuuksien mukaan ja niitä voidaan myös aktiivisesti kerätä.

Tavoitteena on saattaa aineistot Varsinais-Suomen museoiden yhteiseen sähköiseen luettelointijärjestelmään, jolloin osa kokoelmasta avataan myös verkkoon museoiden, arkistojen ja kirjastojen yhteisportaaliin finna.fi kenen tahansa tutustuttavaksi.

Museon kokoelmatyö perustuu vapaaehtoistyöhön ja avustusten varassa tehtävään palkkatyöhön. Myös kesäoppaat tekevät työtä kokoelman parissa. Kokoelmatyöhön on tarpeen kehittää uudenlaisia yhteisöllisiä toimintamuotoja.

Yläneen kotiseutumuseo on ulkomuseo, joten myös rakennukset ovat merkittävä keräämisen ja vaalinnan kohde. Museorakennuksia on alueella yksitoista. Museon esinekokoelmia alettiin kerätä vuonna 1958 mm. Keihäskosken Rekolan talon huutokaupasta. Museoon siirrettävien rakennusten metsästys alkoi samana

vuonna. Tavoitteena oli rakentaa eri puolilta kuntaa saatavana olevista rakennuksista ”yläneläisen maatalon rakennuspiiri” pää- ja talousrakennuksineen. Ajatuksena oli myös, että päärakennuksen huoneet ”sisustettaisiin maalaistalon tapaan”. Toteutettuna ovat nyt seuraavat interiöörit: Teinilän pirtti, Yli-Jokelan tupa, Antton Korvan kamari, koululuokka, yhdistetty suutarin ja vaatturin verstaas, puhelinvaihteen hoitajan, Sentraali-Santran, huone, paja ja savusauna. Muut museorakennusten sisätilat ovat pikemmin luonteeltaan esineiden säilytystiloja. Luhtiaitan tilat eivät kuulu museon esiteltäviin tiloihin ja siitä on muodostunut keskeinen varastorakennus. Maatalouskoneita ja kulkuvälineistä säilytetään suulissa, muita maatalouden työkaluja ja suurempia puuesineitä säilytetään riihessä.

Museo on ylläpitänyt vuodesta 2010 museopuutarhaa, johon on kerätty museoitujen talojen monivuotisia koristekasveja ja muita paikkakunnan vanhoja kasveja. Kasvit on dokumentoitu huolellisesti ja ne ovat osa museon kokoelmaa rakennusten tavoin.

Kotiseutuyhdistyksen museoesineet, museorakennukset, museopuutarhan kasvit sekä historialliset valokuvat ja äänitteet muodostavat yhdessä yläneläistä kotiseutuhistoriaa monipuolisesti kuvastavan ja arvokkaan kokonaisuuden. Tämän kokonaisuuden ja sen eri osien entistä parempi ymmärtäminen, hoitaminen ja käyttäminen tulevaisuudessa ovat tämän kokoelmapolitiikan tavoitteina. Tavoitteena on aineistojen saattaminen mahdollisuuksien mukaan yhteen sähköiseen luettelointijärjestelmään siten, että kuka tahansa kiinnostunut voi museoiden, arkistojen ja kirjastojen yhteisportaali Finnan kautta tutustua valikoituihin kokoelmien osiin.

Museon kokoelmatyö perustuu nyt ja myös tulevaisuudessa vapaaehtoistyöhön ja avustusten varassa tehtävään palkkatyöhön. Kokoelmatyötä organisoidaan kokoelmapolitiikan avulla. Kuitenkin yksittäisten toimijoiden kiinnostus kokoelmatyön eri osa-alueisiin tulee aina vaikuttamaan siihen, mihin osa-alueeseen kulloinkin panostetaan muita enemmän. Kokoelmatyö vaatii pitkäjännitteisyyttä ja suunnitelmallisuutta, mutta myös tietoa, taitoa ja kiinnostusta, ja näihin on hyvä tarttua aina kun mahdollista.

Museon ja sen kokoelmatyön kaikki tehtävät liittyvät kestävyyteen: muistin kestävyyteen, yhteisölliseen kestävyyteen ja ekologiseen kestävyyteen. Näitä tehtäviä toteutetaan muistamalla hyvin ja laajasti yläneläistä menneisyyttä, kutsuen toimintaan mukaan kaiken ikäisiä ja eritaustaisia, taidoiltaan monenlaisia toimijoita sekä ottaen huomioon ekologisen kestävyyden periaatteet museotoiminnassa. Näin museo voi parhaiten vaikuttaa ympäristössään sitä arvostaen. **(Tällainen kestävyysosio toivotaan kokoelmapolitiikkoihin!)**

Kokoelmien sisällön kehittäminen

Keskeinen tehtävä on jo kerätyn **kokoelman rikastaminen** keräämällä ja kirjaamalla kokoelmatietokantaan lisää tietoa kokoelman esineiden valmistus- ja käyttöhistoriasta ja -tavoista ja kokoelman kuvista

Tehtävänä on myös kokoelman **selkiyttäminen**: Kokoelma käydään läpi ja päätetään jokaisen esineen kohdalla, riittääkö esineen kunto ja siihen liittyvä tietämys ja merkitykset siihen, että esine säilytetään kokoelmassa. Kokoelmaan näin inventoitaessa otetaan huomioon kokoelmapolitiikan tavoitteet ja poistetaan kokoelmasta ne objektit, jotka eivät sisällöllisesti kuulu museon kokoelmatehtävään tai jotka ovat liian huonokuntoisia säilytettäväksi.

Otetaan huomioon museon **säilytyskapasiteetti**. Kotiseutuyhdistyksen hallussa oleva luetteloimaton, museoon tarkoitettu esineistö käydään läpi samoin kriteerein kuin luetteloitu kokoelma. Kokoelmaan luetteloidaan vain hyvin harkiten näitä esineitä ja otetaan huomioon, että kokoelmaan otettujen esineiden säilyttämisestä on kyettävä huolehtimaan asianmukaisesti.

1) Rakennusten kokoelman kehittäminen

Rakennusten kokoelman kehittäminen merkitsee aktiivista rakennusten kunnan seuraamista ja ylläpitoa sekä rakennuksiin liittyvän tiedon saattamista esille. Yhdistyksen väki on nostanut esiin navetan puuttumisen talousrakennuksista. Hyväkuntoista navettaa ei museoon ole löydetty.

2) Esinekokoelma

Esinekokoelmaa kehitetään kokoelmatiloja organisoimalla, esinetietoja täydentämällä ja kokoelmataavoitteiden kannalta toisarvoisten ja jopa haitallisten esineiden karsinnalla. Kokoelman puutteita pohdittaessa esiin on noussut se, että Yläneellä tärkeä metsätyö ei juuri nouse esiin museossa. Läheisessä Luontokapinetissa metsätyötä kuitenkin esitellään, jolloin teeman esittelyn voi jättää myös yhteistyön varaan. Museo voisi kuitenkin tallentaa sellaisia vanhoja metsätyökaluja, joita kokoelmasta nyt puuttuu ja jotka eivät ole kovin surikokoisia. Esinekokoelman hallinnan kannalta pidetään tarpeellisena saada jossain vaiheessa alueelle museovarastoksi suunniteltu uudisrakennus.

3) Valokuvakokoelma

Valokuvakokoelmaa kehitetään täydentämällä skannausta ja luettelointia. Myös uusia kuvalahjoituksia voidaan ottaa vastaan. Tavoitteena on, että kuvien avulla yläneläiselämästä saadaan mahdollisimman monipuolinen kuva. Kuvalahjoitusten osalta harkitaan, onko koko lahjoitus tallennettava kokonaisuudessaan vai sopsisiko osa siitä ehkä paremmin toisen museon kokoelmaan. Tätä pohditaan mahdollisuuksien mukaan kuvaajan tai lahjoittajan kanssa. Museo voi myös itse dokumentoida valokuvien tärkeitä oman ajan ilmiöitä ja tallentaa niitä kokoelmaan.

4) Äänitekokoelma ja ääniteiden litteraatiot

Kotiseutuyhdistyksellä on useita 7” keloja, joille on tallennettu ihmisten haastatteluja 1960-luvulta alkaen. Purku vaatii stereo (4-raita) avokelanauhurin, johon mahtuu 7” kela. Turo Lento purkaa 7” nauhurikeloilla olevat haastattelut ja editoi digitaaliset tiedostot. Tarkoituksena on julkaista osa haastatteluista yhdistyksen kotisivuilla.

Yhdistyksen piirissä on tämän lisäksi tallennettu 2000-luvulla laajahkoja haastatteluaineistoja, joista osa on kerätty julkaisuja varten ja sovittu, että tallenteet voidaan sijoittaa kotiseutuyhdistyksen arkistoon. Nämä aineistot on syytä kartoittaa ja valita niistä ainakin jokin osa tallennettavaksi kokoelmaan. Aineistoissa on myös paljon valmiiksi digitaalisessa muodossa olevia sekä litteroituja haastatteluja.

Museokokoelmien kartunta tulee painottumaan jo säilytysyistä tulevaisuudessa kuviin ja äänitallenteisiin sekä muihin dokumentteihin. Tallennuskohde on tällöinkin Yläneen alue, mutta tallennusteemat riippuvat

pitkälti tallentajien omista kiinnostuksen kohteista. Tehtävä vaatii aina vapaaehtoista paneutumista ja työpanosta sekä tutkimiseen ja aineistojen keruuseen että tallentamiseen ja arkistointiin.

Kun esineen tai kuvan tai äänitteen tai kasvin kuulumista museon rikastettuun ja selkeytettyyn kokoelmaan punnitaan, painavat vaa'assa esineeseen liittyvä tiedon laatu ja määrä, esineen kunto ja tietysti se, sopiiko esine museon kokoelmatavoitteisiin. Lisäksi punnitaan se, onko kokoelmassa jo liikaa tietynlaista esinettä, esimerkiksi keskenään samanlaisia sirpinteriä, jolloin kertovimmat esineet pidetään kokoelmassa ja toisia voidaan poistaa.

Museon kokoelmatyötä uudistettaessa tutustutaan myös lähialueiden muiden museoiden kokoelma- ja näyttelytoimintaan ja mietitään yhdessä työnjaon ja profiloitumisen kysymyksiä. Kullekin museolle ovat luonnollisesti tärkeitä oman paikkakunnan ilmiöt, mutta on myös tärkeää korostaa seikkoja, jotka erottavat Yläneestä naapureistaan ja luovat erityistä yläneläistä identiteettiä. Yläneellä on myös koettu lapsikävijät erityisen tärkeiksi jo päiväkodin ja koulun läheisyyden vuoksi. Miten tämän tulisi vaikuttaa kokoelmatyöhön? **(Maakuntamuseotutkija kehotti vierailemaan Nousiaisten kotiseutumuseossa ja pohtimaan, miten Yläneen ja Nousiasiten museot voisivat selkeämmin profiloitua kun nyt ne muistuttavat kovasti toisiaan kokoelmaltaan/esillepanoltaan.)**

Kokoelmien hallinta

Kokoelmat luetteloidaan museoiden yhteiseen verkossa toimivaan **kokoelmanhallintajärjestelmään**: rakennusten kokoelma, esinekokoelma, valokuvakokoelma, nauhoitekokoelma/arkistokokoelma ja kasvikokoelma. **TÄSTÄ KESKUSTELLAAN, KAIKKIKO?**

Museoon luodaan pysyvien kokoelmien lisäksi myös **opetuskokoelma**, jonka esineitä voidaan käyttää vaikkapa koululais- ja päiväkotitoiminnassa siten, että esineet vähitellen kuluvat tässä käytössä.

Esinekokoelmien hallintaa varten otetaan käyttöön kokoelmien **arvoluokitus**. Tällöin ymmärretään, mikä osa museon kokoelmista vaatii erityistä huolenpitoa kun resurssit ovat niukat, ja mitkä esineet on poistettava, koska ne ovat haitallisia muun kokoelman säilymisen ja esittelemisen kannalta.

Museo ottaa vastaan vain lahjoituksia, joissa **täysi omistus- ja käyttöoikeus siirtyy museolle**. Esinelahjoituksia otetaan vastaan hyvin valikoidusti, arvioiden tarjottujen esineiden sopivuus kokoelmatavoitteisiin. On arvioitava myös, onko museolla sopivaa tilaa ja muita resursseja säilyttää esineet vastuullisesti.

Lahjoitusta vastaanotettaessa selvitetään mahdollisimman tarkasti esineen käyttö- ja alkuperätiedot ja täytetään tiedot lahjakirjaan.

Opetuskokoelma lisää museokokoelman käytettävyyttä, koska näitä esineitä voidaan käyttää alkuperäiseen tarkoitukseensa. Muutoin kokoelman esineisiin vältetään koskemasta. Nykyisestä kokoelmasta voidaan esineitä siirtää opetuskokoelmaan esimerkiksi, jos kyseistä esinelajia on monta lähes samanlaista

kappaletta ja johonkin niistä ei liity juuri mitään tietoja. Näiden esineiden tulee olla käyttökelpoisia. Opetuskokoelmaa voidaan täydentää myös uusin lahjoituksin tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan.

Museon interiööreissä, Teinilän pirtissä ja Yli-Jokelan tuvassa, on esineitä, kuten pöytiä, penkkejä ja tuoleja, joilla tai joiden ääressä istutaan museon tilaisuuksissa. Myös museon koululuokassa järjestetään luokkatunteja lapsille. Tämä on luonteenomaista Yläneen museolle ja lisää interiöörien kokemus- ja käyttöarvoa. Näitä käytäntöjä tulee voida jatkaa, vaikka istuimet ja pöydät ovat osa museon pysyvää kokoelmaa. On kuitenkin huolehdittava, että esineille ei sen luonteeseen kuuluvan vähittäisen kulumisen lisäksi tällöin tapahdu muuta vahinkoa. **(Pysyvän kokoelman esineiden käytölle museossa on luotava selvät ja yksinkertaiset periaatteet ja ohjeet!)**

Esinekokoelman arvoluokitus ja arvottaminen

Esinekokoelman ensimmäinen luokka (luokka I) on kokoelman arvokkain osa, joka koostuu hyväkuntoisista tai suhteellisen hyväkuntoisista esineistä, joiden yläneläishistoria tunnetaan ja tämä historia on kirjattu museon kokoelmaluetteloon. Esineiden historiatietoja pyritään kaikin keinoin täydentämään, jotta tämä arvokkain kokoelman osa saataisiin mahdollisimman kertovaksi.

Toiseen luokkaan (II) kuuluvat ne hyväkuntoiset tai suhteellisen hyväkuntoiset esineet, jotka ovat pysyvästi tärkeitä museokerronnan kannalta, vaikka kyseisten esineiden historiasta ei paljon tiedettäisi.

Kolmas luokka (III) on käyttökokoelma, jonka esineitä voidaan käyttää opetuksessa, työnäytöksissä, esityksissä ja näyttelyiden rekvisiittana ja joka näin ollen saisi vähitellen kulua ja rikkoutuakin käytössä. Niitä voitaisiin myös kunnostaa ja korjata käyttöä varten. Tähän luokkaan kuuluisivat esineet, joiden historia tunnetaan heikosti ja joiden kaltaisia kokoelmassa on jo useita. Esineiden tulisi kuitenkin olla suhteellisen hyväkuntoisia tai korjattavissa, jotta niiden avulla voidaan esittää esim. vanhoja työmenetelmiä. Käyttökokoelmaan voidaan siirtää kokoelmaan aiemmin luetteloituja esineitä ja siihen voidaan suoraan luetteloita museolle tarjottuja esineitä.

Neljäs luokka (IV) on poistoluokka. Tähän kuuluvat esineet, jotka on jo luetteloitu kokoelmaan, mutta jotka ovat tuhoutuneet tai vaurioituneet niin pahoin, että niillä ei enää ole museoarvoa. Poistoluokkaan voidaan siirtää myös esineitä, jotka on luetteloitu kokoelmaan, mutta jotka eivät sovi museon kokoelmapolitiikan mukaiseen kokoelmatoimintaan. Näitä voivat olla mm. kokoelmaan luetteloitua jotkin painotuotteet. Myös pahoin vaurioituneet, esim. tuholaisten tuhoamat esineet on syytä poistaa kokoelmasta nopeasti, jotteivät ne vaaranna muita kokoelman esineitä. Kokoelmapoistoista tekee ehdotuksen kokoelmadokumentointia tai seurantaa kulloinkin tekevä henkilö / kokoelmien vastuuhenkilö (nimettävä). Kotiseutuyhdistyksen hallitus hyväksyy kokoelmapoistot. Poistot kirjataan ja perustellaan kokoelmatietokantaan. Tiedot poistetusta esineestä säilyvät tietokannassa.

Poistomenetelmät voivat olla:

1. Objekti palautetaan lahjoittajalle
2. Objekti siirretään jonkin toisen museon kokoelmaan
3. Objekti lahjoitetaan jollekin julkisyhteisölle.
4. Objekti siirretään käyttökokoelmaan
5. Objekti vaihdetaan jonkin toisen museon tai muun tahon kokoelman objektiin.
6. Objekti tuhotaan, jos kohtien 1-5 mukaista poistoa ei voida tehdä.

Huom! Jo kokoelmaan luetteloitua esinettä ei tule myydä! TÄSTÄ KESKUSTELTAVA!

Arvoluokitusta sovelletaan museon olemassa olevaan esinekokoelmaan ja esineisiin, joita kokoelmaan otetaan. Lahjoituksia vastaanotettaessa sovitaan lahjoittajan kanssa, että museolla on täysi oikeus päättää kokoelmapolitiikkansa pohjalta siitä, mitä lahjoitukselle tehdään: otetaanko esine pysyvään kokoelmaan (I ja II) vai käyttökokoelmaan (III) vai antaako museo esineen eteenpäin lahjoittamalla, myymällä tai muulla parhaaksi katsomallaan tavalla. Vastaanotettu esine voidaan myös tuhota, jos se katsotaan parhaaksi ratkaisuksi.

Kasvikokoelman arvottaminen

Museon kasvikokoelmien osalta arvottaminen on tehty ja tehdään, kun kasvi noudetaan kasvupaikaltaan museopuutarhaan. Arvoluokkia ei ole, mutta kasvien valintakriteerit ovat selkeät: kasvilla on tunnettua yläneläistä historiaa ainakin 50 vuoden ajalta ja se on maatiaiskasvi tai vanha lajike. Kasvin historia tunnetaan hyvin ja kasvilla on perusteltu paikkansa kokoelmassa. Puutarhaa ei laajenneta, mikä rajoittaa uusien kasvikantojen vastaanottoa. Kasvien siirron museopuutarhaan tekevät aina puutarhan vastuhenkilöt.

Kuvakokoelman ja äänitekokoelman arvottaminen (pohdittava!!!)

Museon kuvakokoelmaan otetaan vastaan vanhoja yläneläisestä elämästä ja elinympäristöstä kertovia valokuvia ja yläneläisten kuvaajien kokoelmia, jotka olennaisesti täydentävät kokoelmassa jo olevia aineistoja ja joiden katsotaan kuuluvan museon tallennuksen piiriin. Lahjoitetuista kokoelmista voidaan myös valita tallennettavaksi jokin olennainen osa. Äänitekokoelmaan otetaan tallenteita, joissa kerrotaan entisaikojen elämästä Yläneellä. JA MITÄ MUITA: MUSIIKKIA?

Kuvat ja äänitteet digitoidaan. Museo voi ottaa kokoelmaansa myös digitaalisia haastattelulitteraatioita. Kuva- ja äänitekokoelmaa ei varsinaisesti arvoluokiteta, mutta kokoelmaan ei oteta Yläneeseen liittymätöntä aineistoa eikä pahoin vahingoittunutta aineistoa, joka ei ole pelastettavissa. Kokoelmaan ei myöskään oteta aineistoja, joihin liittyy merkittäviä käytön rajoitteita tai eettisiä ongelmia: Yläneen kotiseutuyhdistyksen on saatava aineistoihin täysi käyttöoikeus, jota oikeutta se käyttää parhaan harkintansa mukaan, arvioiden huolellisesti, mikä on mahdollisesti arkaluontoista tietoa. Tällaista tietoa sisältyy helposti ihmisten elämää käsitteleviin dokumenttiaineistoihin.

Kokoelmiin liittäminen

Yläneen kotiseutumuseo ottaa vastaan vain lahjoituksia, joissa täysi omistus- ja käyttöoikeus siirtyy museolle. Esinelahjoituksia otetaan vastaan hyvin valikoidusti ja jokainen tarjottu lahjoitus tutkitaan ja arvioidaan tapauskohtaisesti. Arvioinnin lähtökohtana on tarjotun aineiston sopivuus museon tallennussuunnitelmaan ja olemassa olevaan kokoelmaan. On arvioitava myös, onko museolla sopivaa tilaa ja muita resursseja säilyttää esinettä/dokumenttia huolellisesti.

Esineitä ottaa vastaan ensisijaisesti museon kokoelmasta vastaava henkilö, tai yhdistyksen hallituksen jäsen (käytännössä toisinaan museo-opas), ja niiden kokoelmaan liittämisestä tekee päätöksen kotiseutuyhdistyksen hallitus. (TÄMÄ ON PERUSTELTAVSSA MYÖS TIEDON KULULLA!) Esinettä

vastaanotettaessa laaditaan museon lomakkeelle yhdessä lahjoittajan kanssa lahjakirja ja pidetään huolta siitä, että täyden omistus- ja käyttöoikeuden siirtyminen museolle toteutuu. Museo ei ota vastaan lahjoituksia, joiden omistajuus on epäselvä.

Lahjoitusta vastaanotettaessa selvitetään mahdollisimman tarkasti esineen käyttö- ja alkuperätiedot ja täytetään tiedot itse lahjakirjaan. Lahjakirjaan merkitään lahjakirjan numero, joka määräytyy juoksevasti vuoden ja lahjoitusten saapumisjärjestyksen mukaan (esim. 2020-3). Lahjoittajalle tehdään selväksi myös, mikäli esine otetaan vastaan opetus- tai käyttökokoelmaan, jolloin esine kuuluu käytössä (esim. huonekalut tai työkalut), ja se, että museo voi aina myös tarvittaessa poistaa esineen kokoelmastaan. Mikäli museolle jätetään ilman lahjakirjaa esineitä, museo pyrkii palauttamaan esineet tuojalle tai hävittää ne. Museolla ei yleensä ole tällaisten esineiden varastointimahdollisuutta eikä se voi myöskään ottaa niitä kokoelmaansa, ennen kuin omistuksen siirto on selvitetty asianmukaisesti.

Esinettä vastaanotettaessa se saa lahjakirjaan merkityn numeron (vuosi ja lahjoituksen järjestysnumero). Vastaanotetuista esineistä pidetään lisäksi sähköistä **vastaanottoluetteloa**, johon esineen tiedot kirjataan yhtäpitävästi lahjakirjan kanssa. Vastaanottoluetteloon voidaan kirjata myös muita lahjoitustilanteeseen liittyviä tietoja ja lisätietoja esineestä. Tästä luettelosta esineen tiedot ovat helposti siirrettävissä museon kokoelmatietokantaan. Samalla vastaanottoluetteloon lisätään esineen kokoelmassa saama luettelointinumero. Esineet luetteloidaan mahdollisimman pian saapumisensa jälkeen sähköisen luettelointijärjestelmään (JÄRJESTELMÄN NIMI JA MUUT TIEDOT, KUN TIEDETTÄÄN), jolloin se myös kuvataan ja voidaan linkittää Finna-portaaliin <https://finna.fi/>.

Luetteloitaessa esineet, kuvat, nauhoitteet ja kasvit merkitään omaan kategoriaansa, joka saa oman numerosarjansa. Yhteenkuuluvat lahjoituserät saavat harkinnan mukaan oman päänumeronsa ja kukin objekti oman alanumeronsa. Luettelointi pyritään tekemään alusta asti niin täydellisenä kuin mahdollista ja uusiin kokoelmaan otettaviin objekteihin liittyvät tiedot pyritään saamaan hyvin tarkoin talteen jo lahjoitustilanteessa.

Luetteloinnin yhteydessä objektit myös asiasanoitetaan käyttäen ensisijaisesti Museoalan asiasanastoa ja Yleistä suomalaista asiasanastoa. (Nämä saattavat olla luettelointiohjelmassa jo valmiina tarjolla.) Luettelointiohjelma ohjaa käytännön luettelointiratkaisuja ja tarjoaa merkintätavat.

Luettelointiohjelmaa ei mahdollisesti ole suunniteltu sopivaksi elävälle kasvikokoelmalle. Tässä tapauksessa museon kasvitietokanta säilytetään omassa luettelointijärjestelmässään.

Kokoelmien hoito (Tämä luku laadittava alusta alkaen työryhmässä)

Selvitetään kokoelmien nykyiset säilytysolosuhteet ja näiden parantamistarpeet. Tavoitteena on ottaa huomioon eri materiaalien erilaisia olosuhdevaatimuksia.

Tärkeä olisi saada säilytysoloja heti parannetuksi järjestämällä näyttelyihin kuulumattomia esineitä esim. uusille varastohyllyille ulkorakennuksissa ja poistamalla tuholaisien tuhoamat esineet muiden yhteydestä.

Käydään läpi ylläpitosiivouksen periaatteet ja miten tuholaisia voidaan tarkkailla ja torjua.

Digitaalisten tallenteiden ylläpito tallennusympäristön muuttuessa on myös keskeinen kysymys. Tässä auttaa kaikkien aineistojen saattaminen vähitellen museoiden yhteiseen kokoelmanhallintajärjestelmään, jota hallinnoi maakuntamuseo.

Sovitaan työnjaosta kokoelmien hoidon lisääntyessä sekä siitä, miten osaamisen ylläpito pyritään varmistamaan aktiivisten henkilöiden vaihtuessa.

Rakennukset: Kuvailaan vuosittainen ylläpito. Korjaustarpeet 5 vuoden sisällä aikajärjestyksessä. Korjaustarpeissa otetaan huomioon itse rakennuksen säilyminen ja museon käyttötarpeet, kuten varasto- tai toimintatilojen järjestäminen.

Esinekokoelma: Kuvailaan nykyiset säilytysolosuhteet rakennuksittain ja säilytystiloittain ja erilaisten esineryhmien kannalta, kuten tekstiilit, rautaesineet, puuesineet, koneet

Kuvakokoelma ja äänitekokoelma: Kuvailaan nykytilanne ja hoidon kehittämistarpeet, kuten fyysisen kuva-aineiston ja kelanauhojen tarvitsemat säilytystilat.

Puutarhakokoelma: Kuvailaan kasvimaan vuosittaisen hoidon periaatteet ja osaamisen siirtäminen.

Kokoelmien saavutettavuus ja käyttö

Kokoelmien saavutettavuutta ja käyttöä parannetaan olennaisesti juuri edellä esitetyin toimenpitein. Kun kokoelma tunnetaan ja luetteloideaan kattavasti, vahingoittuneet ja kokoelmaan soveltumattomat esineaineistot poistetaan ja järjestetään siten, että jokaisen esineen sijainti löytyy tietokannasta ja museo- tai varastotilasta, on kokoelma nykyistä selvästi paremmin saavutettavissa. Museo-opas löytää tarvittavat tiedot opastuksensa kehittämistä varten ja Finna-portaalissa kuka tahansa saa käsityksen siitä, millaisia kokoelmia Yläneen kotiseutumuseo ja -yhdistys ylläpitävät.

Tähän voidaan lisätä suunnitelmaa siitä, miten museon kokoelmia tullaan esittelemään museon näyttelyissä ja verkkomaailmassa ja mahdollisesti erityisyhteisissä, kuten osana kouluopetusta.

KESKUSTELTAVAA!

Museotilojen käyttämisestä jokin kirjaus jonnekin! Tilojen käyttö museon tapahtumissa ja toiminnoissa ei saa liikaa kuluttaa interiöörejä tai itse rakennuksia. MILLAISTA KÄYTTÖÄ JA MITKÄ ESINEET VOIVAT OLLA KÄYTÖSSÄ, MITKÄ EIVÄT?

Miten ryhdytän torjumaan tuholaisia? Tuholaisongelma ainakin suulin puuesineissä - pikemmin lehtipuisissa esineissä? Poistetaan muiden esineiden yhteydestä toukan syömät esineet. Puhdistetaan ja valokuvataan ja tuhotaan, jos pahasti syötyjä. Olisiko jossain käytettävissä arkkupakastin, jossa pienemmät

esineet voisi pakastaa? Kysytään neuvoa maakuntamuseosta. Tuholaisongelma on eräänlainen pysyvä ongelma, jota voi seurannalla, siivouksella ja pakastamisella minimoida. Nyt menossa eräänlainen "luonnon tekemä karsintavaihe", jossa materiaaleiltaan kestävimmit esineet ovat säilyneet. Lämpimät talvet lisäävät tuholaisia, samoin katon vuotaminen.

Ruostumisongelma vaivaa mäkituvan tulisijaa. Kammiossa myös puutuholaisia.

Uusia esineitä vastaanotettaessa orgaaniset materiaalit pitäisi käyttää myös pakastimen kautta.

*****

Mitä museossa arvostetaan erityisesti ja mitä puuttuu - yhdistyskonkareiden näkökulmia

Kotiseutuyhdistyksen työssä pitkään aktiivisesti mukana olleet ja myös kävijöitä usein opastaneet arvostavat museossa kokonaistunnetta, joka koostuu rakennuksista, hienoista interiööreistä ja koko museomiljööstä puutarhoineen. Museo sijaitsee keskellä kylää, koulun naapurissa, mutta kuitenkin omassa rauhassaan. Aluetta tulisi varjella, ettei ympäristön uudisrakentaminen tule liian lähelle. Rakennusten säilymisen kannalta moreenipohjainen mäntykangas on hyvä ja rakennuksia on helppo huoltaa.

Säilytys- ja esittelytilaa puuttuu. Ongelmaksi koetaan mm. suurten ja yhä suurempien maatalouskoneiden tallennus. Näitä kokoelmia ei saa kunnolla esiin nykyisissä tiloissa, jotka ovat aivan liian täynnä. Sama koskee kulkuvälineitä. Museokokoelmilla on myös liian vähän kuivaa ja lämmitä talvisäilytystilaa, jolloin erityisesti tekstiili- ja paperimateriaalit kärsivät. Lisävarastojen ja olosuhteistaan säädeltyjen varastotilojen tarve on siis jo nykyisellään suuri. Sen sijaan arkistoaineistoja on voitu säilyttää Yläneen kunnan arkistotiloissa. Tämän tilan tulevaisuus on kuitenkin avoin, koska Pöytyän kuntaliitoksen yhteydessä Yläneen kunnantalo jäi pois hallintokäytöstä ja rakennus saatetaan myydä tai vuokrata muuhun käyttöön.

Kokoelman puutteisiin voidaan kirjata myös niihin liittyvien tarinoiden tallentamisen ja esittämisen puutteet. Tiedot ovat edelleen liikaa van vanhojen ihmisten muistissa. Myös henkilötarinoiden keräämistä pidetään tarpeellisena niin kauan kuin ovat elävässä muistissa.

*****